

תקח לחטאת". מה תלמוד לומר "שני"? אם ללמוד על החטאת שהן שניים להקרבה, אחר הקרבת העולה, הרי כבר נאמר באותה פרשה "ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה", ומשמע שחטאת קודמת לעולה. ואם כן, מה תלמוד לומר "ופר שני בן בקר תקח לחטאת"?

שיכול, שתהא חטאת קודמת לכל מעשה עולה, כמו שמשמע מהפסוק "ועשה"? תלמוד לומר "ופר שני בן בקר תקח לחטאת". דהיינו, שהעולה קודמת לחטאת.

אי מקרא ד"פר שני", יכול תהא עולה קודמת לחטאת לכל מעשיה? תלמוד לומר "ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה". דהיינו, חטאת קודמת לעולה.

הא כיצד יתקיימו שני המקראות הללו?

דב חטאת קודמת לדב עולה מפני שמרצה, ובזה מדבר הפסוק ד"ועשה"⁽¹⁰⁾.

איברי עולה קודמין לאימורי חטאת, מפני שהן כליל לאישים. ובזה מדבר הפסוק ד"פר

כפרה חשובה מאשר כפרה הנעשית על ידי הקטרת קומץ המנחה [שהוא הדבר המקביל לדם הזבח].

מנחת חוטא קודם למנחת נדבה, מפני שהיא באה לכפר על חטא, ולכן קדושתה גדולה יותר.

חטאת העוף קודמת לעולת העוף [בגמרא נלמד מקרא].

וכן קודמת חטאת העוף לעולת העוף בהקדישה. כשמפריש שתי תורים או שני בני יונה, אחד לחטאת ואחד לעולה, יקדיש קודם את החטאת.

גמרא

ב-ט9 ודנה הגמרא: מנא הני מילי שדם חטאת קודם לדם עולה, ושאיברי עולה קודמין לאימורי חטאת?⁽⁹⁾

דתנו רבנן: רבי אומר, נאמר בסדר חינוך הלויים בפרשת בהעלותך "ופר שני בן בקר

9. ואף שמבואר הטעם במשנה, שואלת הגמרא "מנא לן", כיון שמצינו סתירה לכאורה בין שני מקראות, כדלקמן. תוס' ז א דבור המתחיל מנא.

10. במה שהביאה הגמרא את הפסוק דפר השני לחטאת, והפסוק של אחד לחטאת ואחד לעולה, שמזה משמע שלגבי זריקת הדם חטאת קודמת, ולגבי הקטרת אימורים עולה קודמת, יש להסתפק, אם זה מקור הדין שמקודש קודם, או שנאמר שאין זה מקור הדין שמקודש בכל התורה קודם, אלא שהוא לימוד, שבדם ואימורים יש חילוק בין חטאת לעולה.

ובמסכת הוריות [יב ב] מבואר שכל המקודש

שהוא מין זבח. וביאר רש"י, שזבחים שחיטתם בסכין, וכיון שזה בסכין הרי זה זביחה, אולם עופות שדינם במליקה שהיא ביד כמו שמבואר לעיל [סד ב] לכך אינם נקראים מין זבח.

והקשה בשפת אמת, שלכאורה יש עוד חומרא שיש בעופות ואין בזבחים, שהרי שחיטת זבחים כשרה בזר, אולם מליקה פסולה בזר, וכן יש בזבחים שאין בעופות, שבזבחים כל מום פוסל אותם להקרבה, אולם עופות רק מחוסר אבר פוסלו להקרבה, ומום שאינו חסרון אבר אינו פוסלו, ואם כן מדוע לא מנתה המשנה חומר זה שיש בזבחים שאין בעופות.

שני”.

וממשיכה הגמרא ודנה בדין זה שדם חטאת קודמת לדם עולה:

ואימא דוקא מתנה קמייתא של דם חטאת, **דמכפרה**, שהיא המתנה המכפרת, רק היא **תיקדום** למתן דם עולה, **והנך**, שאר ג' המתנות שבחטאת, שנתינתן על קרנות המזבח היא רק למצוה, אך הן אינן מעכבות את הכפרה [שהרי משנתן מתנה אחת נשלמה הכפרה], **לא ניקדמו לדם עולה?**

ומתצינן: **אמר רבינא: הכא**, בפסוק זה שממנו אנו למדין להקדמת דם חטאת לדם עולה, **בחטאת** שהובאה לחינוך הלויים **עסקינן**. **ואף על גב דכי עולה דמי**, שהרי לא באה חטאת זו לכפר על חטא אלא לחינוך הלויים, מכל מקום, **קאמר רחמנא תיקדום** לעולה כיון שיש עליה שם “חטאת”, שבדרך כלל מכפרת. והוא הדין לג' מתנות שבחטאת, הרי הן קודמות לדם עולה, אף על פי שהן אינן מעכבות את הכפרה.

במערבא אמרי: הטעם שקודמין ג' המתנות

שבחטאת לדם עולה, הוא, **הואיל והתחיל במתנות** שבחטאת. שהרי המתנה ראשונה של דם החטאת מכפרת, ודין הוא שתקדום לעולה, ולכך גם **גומר** כל שאר המתנות שבחטאת לפני העולה.

איבעיא להו: אם היו עומדין לפני הכהן **דם חטאת ואיברי עולה** — איזה מהן קודם?

האם נאמר **דם חטאת קודם, מפני שמרצה**. או **דילמא איברי עולה קודמין לדם החטאת, מפני שהן כליל לאישים?** (11)

ופושטת הגמרא: **תא שמע** ממה ששינוי במשנה: **דם חטאת קודם לדם עולה**.

ומדייקת הגמרא: רק **לדם עולה הוא דקדים** דם החטאת. אבל **לאיברי עולה לא קדים** הדם של החטאת, אלא איברי עולה הם הקודמים לדם חטאת!

ודחינן: **אדרבה, מסיפא** של המשנה, האומרת כי **איברי עולה קודמין לאימורי חטאת**, יש לדייק הפוך, דווקא **לאימורי חטאת הוא דקדים**, אבל **לדם חטאת לא קדים**

אולם הרש"ש וכן החזו"א, נקטו שעיקר דין שמקודש קודם, הוא סברא, ולא צריך לזה כלל פסוק, ומה שהביאה הגמרא במסכת הוריות את הפסוק “וקדשתו”, אין זה מקור לדין שמקודש קודם, אלא מזה שרואים בברייתא שזה שמקדימים הכהן היא מעלה לכהן, אם כן זהו המקור שכל מקודש הרי הוא קודם, שהרי רואים אנו מדין כהן שקדימה לחברו זו היא מעלה.

11. בספק הגמרא בדם עולה ואימורי חטאת איזה מהן קודם הקשה **האור שמח**, הרי לעיל הבאנו בשמו, שדין זה שאימורי עולה קודמין

מחברו קודם לחברו, ודנה הגמרא מנא הני מילי? ומביאה הגמרא את הפסוק “וקדשתו”, הנאמר בכהן, ומבואר ש“וקדשתו” משמעותו היא שהכהן המקודש, מברך ראשון, ומקבל מנה ראשון. ולכאורה נראה מזה שזהו המקור לדין שכל המקודש מחברו קודם לחברו, שהרי יש בזה דין קדימה לכהן, ואם כן מוכח מזה שהפסוק המבואר בסוגייתנו הוא רק לדין חטאת ועולה ולא לעיקר דין קדימה במקודש. וכן משמע ברש"י שכתב, מנא הני מילי שדם חטאת קודם לדם עולה, ואברי עולה קודמין לאימורי חטאת.

דם הטאת קודם לדם עולה.

ודייקנין: **דם הטאת הוא דקרים לדם עולה. אבל אימורי הטאת, לא קודמין לדם עולה, אלא דם עולה הוא שקודם לאימורי הטאת.**

ודחינין: **אדרבה, מסיפא, האומרת איברי עולה קודמין לאימורי הטאת, יש לדייק הפוך: דוקא איברי עולה הוא דקדמי לאימורי הטאת. אבל דם עולה לא קודם לאימורי הטאת, אלא אימורי הטאת קודמין לדם עולה.**

ומסקינין: **אלא מהא מתניתין, ליכא למשמע מינה.**⁽¹²⁾

איבעיא להו: דם עולה ודם אשם — איזה מהן קודם?

איברי העולה, אלא דם חטאת הוא שקודם לאיברי עולה.

ומסקינין: **אלא, מהא מתניתין ליכא למשמע מינה!**

איבעיא להו: דם עולה ואימורי הטאת — איזה מהן קודם?

האם **דם עולה קודם**, כי על אף שהדם אינו כליל לאישים, אולם כיון **דקאתי מבח קרבן** שהוא כליל לאישים, הוא מקודש יותר.

או דילמא, אימורי הטאת קודמין אף שהאימורים אינם מכפרים אלא הדם, משום **דקאתי האימורים מבח קרבן חטאת** שהוא **מכפר?**

ופשטינין: **תא שמע ממה ששינינו במשנה:**

לספק הגמרא, כיון שהוא לא מחויב לשחוט העולה, והרי אימורי החטאת לפניו, אם כן, הרי הוא מחויב להקטיר אימורי החטאת, וכיון שהוא מחויב להקטיר אימורי החטאת, היאך שייך שיהיה לפניו דם עולה. וכתב החזו"א שצריך לומר שעבר ושחט העולה אף שהוא מחויב בהקטרת החטאת, ובזה הוא ספק הגמרא איזה מהן קודם, או שמדובר שכבר נשחטה קודם עולה ולא זרקו דמה, ולאחר מכן שחטו החטאת וזרקו דמה, ועתה שניהם לפנינו, ובזה הוא ספק הגמרא איזה מהן קודם.

12. בספק הגמרא דדם חטאת ואימורי עולה, ודם עולה ואימורי חטאת לא נפשט בגמרא מה הדין, וברמב"ם כתב שאיזה שירצה יקדים, וכתב **הכסף משנה** שהטעם הוא משום כיון שהוא ספק אם כן הרי הוא יכול להקדים מה שירצה.

אולם בשפת אמת כתב, שטעם הרמב"ם שכתב בדם עולה ואימורי חטאת איזה שירצה

לאימורי חטאת, הוא אף כשעדיין לא שחט העולה, כיון שאימורי עולה קודמין לאימורי חטאת, ואם כן, הרי הוא חייב לשחוט העולה ולהקטירה. וקשה, איך יתכן לומר שאימורי עולה קודמין לאימורי חטאת? והרי כיון שחייב להקטיר העולה קודם, בהכרח שיוזק דם העולה לפני אימורי החטאת, ואם כן, מהו ספק הגמרא איזה קודם? הרי בדין זה עצמו שאימורי עולה קודמין לאימורי חטאת מבואר שדין העולה קודם לאימורי החטאת.

ותירץ **האור שמת**, כל מה שהוא חייב לשחוט העולה כדי להקטירה, הוא רק בעולה הבאה עם החטאת. אולם בעולה שאינה באה עם החטאת, אין עליו דין לשחוט העולה. ולכן כל ספק הגמרא הוא רק באופן זה שהיא עולה שאינה באה עם החטאת, שבזה מסתפקת הגמרא איזה מהן קודם.

ובחזו"א הקשה בזה, שאף אם נאמר שאין הוא מחויב לשחוט העולה עדיין אין מקום

האם דם עולה קודם משום דקאתי מכח כליל, שכולו קרב למזבח.

או דילמא, דם אשם קודם דמכפר על חטא [וכפרתו גדולה מזו של עולה, שהיא אינה באה לכפר אלא על עבירת עשה]?

ופשטינן: תא שמע: שנינו במשנה: דם הטאת קודם לדם עולה.

ודייקנן: אבל דם אשם, לא קדים לדם עולה.

ודחינן: אין מכאן ראייה. כי בדין הוא דאיבעי לתנא דמשנה למיתני "דם אשם" שגם הוא קודם לדם עולה. ואידי אך כיון דבעא למיתני ספא "איברי עולה קודמין לאימורי הטאת", דאי תנא "קודמין לאימורי אשם", הוה אמינא שאיברי עולה דוקא לאימורי אשם הוא דקדמי, אבל לאימורי הטאת לא קדמי, שהרי חטאת חמורה מאשם, כמבואר במשנה, משום הכי תנא במשנה גם ברישא, לענין קדימת הדם, בקרבן הטאת. אבל לעולם, גם באשם הדין כן, שדמו קודם לדם עולה.

ומוכיחה הגמרא ממקום אחר:

תא שמע: שנינו במשנה: הטאת קודם לאשם:

ודייקנן: הטאת הוא דקדמה ליה לאשם. אבל עולה [שדמה אינו קדוש כדם חטאת] לא קדים לאשם. מאי לאו, מתניתין עוסקת בדם, ומוכח שדם עולה לא קודם לדם אשם.

ודחינן: לא. מתניתין אימורים מדברת, שאימורי חטאת קודמין לאימורי אשם [ונקט חטאת לרבנותא, וכל שכן אימורי עולה שקדושין מאימורי חטאת שקודמין לאימורי אשם]. ולא מדובר כלל בדם. ואין מכאן ראייה לשאלתנו.

דיקא נמי שמתניתין באימורים מדברת ולא בדם, מהא דקתני "מפני שדמה ניתן לארבע קרנות", ולא קתני "מפני שהיא ניתנת", שמשמעותו היא על הדם.

שמע מינה! (13)

ואם אימורי עולה עדיפי משום דכליל, הוא הדין שדם עולה עדיף דאתי מכח כליל. ואיכא נפקא מינה, שהרי כתב הרמב"ם שמספק איזה שירצה יקדים, ואם כן אם בא לפניו דם חטאת ואימורי עולה, והקדים דם החטאת, אם כן לאחר מכן אם יבוא לפניו אימורי חטאת ודם עולה הרי הוא חייב להקדים אימורי החטאת, שאם לא יעשה כן הרי הוא תרתי דסתרי, שהרי ספק אחד תלוי בשני ואם דם חטאת קודם, הוא הדין שאימורי חטאת קודמים לדם עולה.

13. הרמב"ם פסק שדם אשם ועולה איזה מהן

יקדים, הוא משום שסבר הרמב"ם כיון שיש משמעות שדם עולה קודם ויש משמעות שאימורי חטאת קודם, אם כן שניהם שוים, ולכך כתב הרמב"ם שאיזה שירצה יקדים, וזה כונת הגמרא דליכא למישמע מינה, שבאמת שניהם שוים, ולכך איזה שירצה הרי הוא מקדים. ובקרבן אורה כתב, שאף שהוא ספק, וכדברי הכסף משנה, אולם שני הספקות הללו תלויים אחד בשני, דהיינו, שאם דם חטאת קודם לאימורי עולה, הוא הדין אימורי חטאת קודמים לדם עולה, כיון שהספק הוא מה עדיף מכפר או מרצה, ואם מכפר שהוא דם חטאת עדיף, הוא הדין באימורי חטאת דאתי מכח מכפר עדיפי.

שנינו במשנה: **חטאת קודמת לאשם.**

ודנה הגמרא: **אדרבה, אשם קדים לחטאת, שכן יש לו קיצבה לדמיו, שצריך שיהא שוה לפחות שני שקלים, ובכך עדיפה קדושתו של אשם מחטאת, שאין שיעור לשוויה.**

ומתריצין: **אפילו הכי, ריבוי המזבח שיש בחטאת, שדמו ניתן לארבע קרנות, עדיף.**

שנינו במשנה: **אשם קודם לתודה ואיל נזיר.**

והוינן בה: **אדרבה, התודה ואיל נזיר קדמי לאשם, שכן טעונים לחם?**

ומתריצין: **אפילו הכי, מעלת האשם שהוא "קדשי קדשים", עדיפי.**

שנינו במשנה: **תודה ואיל נזיר קודמים לשלמים.**

ודנה הגמרא: **אדרבה, שלמים קדמי לתודה ואיל נזיר, שכן השלמים ישנן בציבור, שמקריבין כבשי עצרת, שהם שלמים בחג השבועות, והם שלמי ציבור, כביחיד. מה שאין כן תודה ואיל נזיר, שלעולם אין ציבור מקריבין אותם.**

ומתריצין: **אפילו הכי, מעלה זו ש"נאכלין ליום אחר", שיש בתודה ואיל נזיר ולא בשלמים, עדיפי.**

איבעיא להו: תודה ואיל נזיר שעומדין שניהם לפני הכהן, איזה מהן יקריב קודם?

האם תודה קדמה, שכן טעונה ארבעה מיני לחם, ובכך היא עדיפה מאיל נזיר שאין טעון אלא שני מיני לחם.

או דילמא, איל נזיר קודם שכן יש עמו דמים אחרים. שהנזיר מביא מלבד האיל לשלמים עוד שני קרבנות, חטאת ועולה, ולכן רבה קדושתו של האיל?

ופשטינן: **תא שמע מהא דתניא בהדיא: זו, התודה, קודמת לזו, איל נזיר, מפני שזו טעונה ארבעה מיני לחם. וזו אינה טעונה אלא שני מיני לחם.**

שנינו במשנה: **השלמים קודמין לבכור.**

והוינן בה: **אדרבה, בכור קודם, שכן קדושתו מרחם ונאכל לכהנים, מה שאין כן שלמים שנאכלים לבעלים.**

ובעיקר דברי הכסף משנה כתב הלחם משנה שאין זה מוכרח כלל, שהרי במה שתרצה הגמרא שהמשנה מדברת באימורי חטאת אין הכונה שבעולה לא, שכל שכן שהוא הדין בעולה, ואם כן אף בדם אם מדובר בדם, אין הכרע שדם עולה קודם, שהרי המשנה לא דברה כלל בדם, ואין כונת הגמרא לומר, כיון שהמשנה מדברת באימורים אם כן דם עולה הוא כחטאת, אלא שכונת הגמרא שהמשנה מדברת בעולה ואין הכרח לדין שדם עולה וממילא הוא ספק וכמו שכתב הרמב"ם.

שירצה יקדים, דהיינו שסבר דלמסקנת הסוגיא לא נפשט איזה מהן קודם.

ובכסף משנה הקשה על דברי הרמב"ם שהרי בגמרא משמע שנפשט הספק שהרי אמרו מאי לאו אדם, לא אימורים, דיקא נמי מפני שדמה ניתן וכו' ש"מ. ואם כן מבואר מזה שהמשנה שחטאת קודמת לאשם הוא על אימורים, ומשמע דבעולה דמה קודם לחטאת, והיאך כתב הרמב"ם שהוא ספק, ותירץ שלרמב"ם היה גירסא אחרת בדברי הגמרא ולכן כתב שהוא ספק.

ומתריצין: **אפילו הכי, מצות יתירות** המנויות במשנה שישנם בשלמים **עדיפי!**

שנינו במשנה: **הבכור קודם למעשר.**

ודנה הגמרא: **אדרבה, מעשר קודם** שקדושתו גדולה מבכור, **שכן מקדש לפניו ולאחריו.** שאם בשעה שעברו הצאן תחת השבט קרא בטעות לתשיעי "עשירי", או קרא לאחד עשר בשם "עשירי", קדושים גם הם מלבד העשירי.

ומתריצין: **אפילו הכי, קדושה מרחם** שיש לבכור **עדיפא.**

שנינו במשנה: **מעשר קודם לעופות.**

ודנה הגמרא: **אדרבה, עופות קדמי** שכן **קדשי קדשים** הם, ואילו המעשר קדשים קלים הוא?

ומתריצין: **אפילו הכי, מעלת המעשר** שהוא **מין זבה, עדיף.**

אמר רבינא בר שילא: אימורי קדשים קלים שיצאו מהעזרה לפני זריקת דמים **פסולין** ביוצא, שאף עתה קודם הזריקה יש על האימורים קדושת "קדשי קדשים" שנפסלין ביציאה מהעזרה [אף שלענין מעילה עדיין אינם "קדשי קדשים" עד אחר הזריקה שאז ראויין להקרבה על גבי המזבח].

ותנא תונא, סיעתא לדין זה יש מדברי התנא במשנתנו, דקתני "המעשר קודם לעופות, מפני שהוא זבה, וישנו קדשי קדשים דמיו ואימוריו".

ודנה הגמרא: **בשלמא אימורין, ליתנהו בעופות. אלא דב, מיהא, איתיה** גם בעופות, שדמם נזרק על המזבח, ואין יתרון למעשר.

ולא היה לו לתנא למיתני אלא "ואימורי קדשי קדשים, מה שאין כן בעופות"?

אלא לאו, להכי קתני "דמו", כי **הא קמשמע** לן שיהיו **אימורין** כי כמו דמו. ששניהם שוין הם בקדושתם, **מה דמו, לפני זריקה, אף אימורין** דמתניתין, קודם זריקה. וקא קרי להו תנא דמתניתין "קדשי קדשים". הרי שאף קודם זריקה יש לאימורין דין "קדשי קדשים", ונפקא מינה, **מה דמו מיפסל ביוצא, אף אימורין מיפסל ביוצא.**

נימא מסייע ליה לרבינא בר שילא ממה ששנינו: **בשר קדשים קלים שיצא** מהעזרה לפני זריקת דמים —

רבי יוחנן אמר **בשר. ריש לקיש** אמר פסול.

ומבאר הגמרא טעמם:

רבי יוחנן אמר **בשר, הואיל** וסופו של בשר זה לצאת מהעזרה אחר שיזרק הדם ויהיה מותר באכילה שהרי קדשים קלים נאכלים בכל ירושלים.

ריש לקיש אמר פסול, כי עדיין לא הניע זמנו של הבשר לצאת כדי לאכלו בירושלים, עד לאחר זריקה, שמתירתו באכילה.

ומסיימת הגמרא להביא את הראיה לרבינא:

עד כאן לא פליגי רבי יוחנן וריש לקיש **אלא בבשר, שרק** בו מכשיר רבי יוחנן הואיל וסופו לצאת, כדאמרן.

אבל באימורין, שאין סופן לצאת, לא. אלא אפילו רבי יוחנן מודה שפסולין אם יצאו קודם זריקה כדרבינא בר שילא.

ודחינן: לעולם הוא הדין **דאימורין נמי**